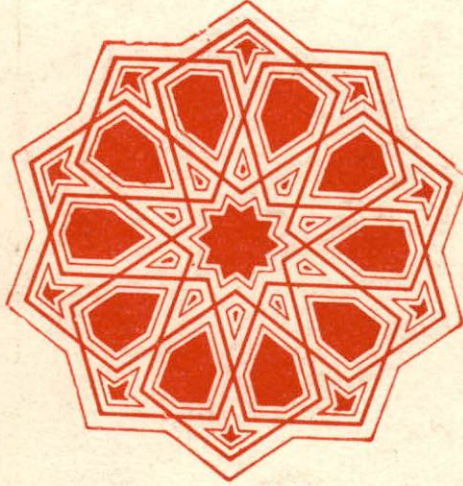

A. Ü. İLÂHIYAT FAKÜLTESİ
Kütüphanesi

İLÂHIYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHIYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

I - IV

1957

DOĞUŞ LIMITED ŞİRKETİ MATBAASI — ANKARA

1 9 5 9

YIL : 1957

Cilt : VI Sayı : I-IV

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

A. Ü. İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
Kütüphanesi

I - IV

1957

DOĞUŞ LİMİTED ŞİRKETİ MATBAASI — ANKARA

1 9 5 9

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa No.
Prof. M. b. Tavit et TANCI	: Gâzzâliye Göre Kur'an'ın Tefsiri 1
Ali Himmet BERKİ	: İslâm'da Vakıf 19
Ord. Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN	: Fârâbî ve İbn Sina'nın Garp Orta- çağ Düşüncesi Üzerinde Tesirine Dair Yeni Bazı Münakaşalar . . . 27
Prof. Dr. Şakir BERKİ	: İslâm Hukukunda Adalet Esasları ve Adalet Teşkilâtı 35
Prof. I. H. BALTACIOĞLU	: Din'e Doğru 44
Dr. Necati ÖNER	: Türkiye'de Yeni Mantık Ceryan- larının İlk Habercisi : Ali Sedad 60
E. W. F. TOMLIN	: Doğu ve Batı Hikmetleri. Çev. : H. G. YURDAYDIN 70
Hüseyin ATAY	: İslâmdan Önce Arap Yarımada- sında Putperestlik ve Yayılışı . . . 80
Doç. Dr. Kâmuran BİRAND	: Hinwendung zur Europäisierung in der Türkischen Weltanschauung 90
Doç. Dr. Kâmuran BİRAND	: Türk Düşüncesinde Avrupalılaş- ma Hareketleri 96
Doç. Dr. M. TAPLAMACI- OĞLU	: Sosyolojinin Kural ve Kanunları (Metod) 103
Doç. Dr. Kâmuran BİRAND	: Dinin Mahiyeti Üzerine 120
N. DANIŞMAN - TUĞ	: Eş'arîlik Neden Batımlığa ve Hu- lûl'e Karşı Cephe Almıştır? 135
N. DANIŞMAN - TUĞ	: Pourquoi L'Ash'arisme Combat-il l'Esoterisme et l'idée de la trans- fusion spirituelle? 153
N. DANIŞMAN - TUĞ	: Fusus'ul-Hikem Kitabının Türkçe ve Fransızca Tercümeleri 157
 <u>Kitap Tenkitleri :</u>	
Dr. Yaşar KUTLUAY	: Doç. Dr. Neş'et Çağatay, İslâm- dan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı 159

FUSUSUL - HİKEM KİTABININ TÜRKÇE VE FRANSIZCA TERCÜMELERİ

NAFİZ DANIŞMAN

Endülüslü Şeyh Muhyiddin-i Arabinin (Şeyh-i Ekberin) en kıymetli eserlerinden biri olan "Fususul-Hikem veya Hikmet Yuvaları" (1) kitabı, müellifin vefatından az sonra, mutasavvıflar tarafından şerh edilmeye başladı. Arapça, farsça ve türkçe yapılan bu şerhlerin listesi eserin son mütercimi olan Nuri Gençosmanın altı sene önce çıkan tercümesinin 17 ve 18 inci sahifelerinde okunmaktadır.

Kitabın ilk şerhini "Fükûk" adıyla büyük Türk mutasavvıflarından Konyalı Şeyh Sadreddin, arap diliyle yapmış ve 673 H. yılında çıkarmıştır. Ondan sonra Iraklı Şeyh İbrahim Fahreddin 688 H. yılında kitabı fars dili ile şerhetmiştir. Nihayet Nuri Gençosman, Fususul Hikemin beşinci türkçe tercümesini yapmakla eser, cümhurun mütalâasına 44 defa arzedilmiş oluyor. Böylece Fususul-Hikem kitabı, ilk neşri tarihinden bugüne kadar, her yüz yılda altı defadan fazla neşredilmiş bulunmaktadır. Bu hal onun mutasavvıflar nezdinde ve bilhassa Şark memleketlerinde ne kadar rağbette olduğunu göstermeye kâfidir.

Nuri Gençosmanın 1952 de intişar eden türkçe tercümesinden sonra, kitabın bir de Titus Burckhardt tarafından yapılan bir fransızca tercümesi 1955 te çıkmıştır. Her iki tercümeyi arabi asıllarıyla mukayese edebilmek için (Mısırdaki Faruk Üniversitesi Felsefe Profesörü) Aboul - Alâ Al - Afifinin büyük bir dikkat ve itina ile şerh ve neşrettiği kitaba müracaat edilmiştir.

Sayın N. Gençosmanın türkçeye eksiksiz olarak naklettiği (ve Maarif Vekâletininin 350 sahife halinde neşrettiği) kitabı, tasavvuf meraklılarının büyük bir zevkle okumaları lâzımdır. Aslında dahi güç okunup anlaşılan bu kitabı, Türkçe okuyucuların kolayca anlayabilmeleri için mütercim, bir az ishâba kaçmak zorunda kalmıştır. Bunun yetmediğini gördüğü takdirde, metne cidden kıymetli ve aydınlatıcı haşiyeler katmıştır. Şayet kitabın sonuna, muhteveyatını gösteren bir fihrist ilâve edilmiş olsaydı, her cihette mükemmel bir eser olacaktı. Tercümede türkçe olmayan izafet ve sıfat terkiplerinden kaçılmış; bililtizam öz türkçe kelimeler (hele bizim kendi öz malımız olan türkçe kelimeler) kullanılmış ve kitap gayetle akıcı ve kolay bir üslupla kaleme alınmıştır. Bütün bu sebepler yüzünden N. Gençosmanın türkçe tercümesine muvaffakiyetli bir tercüme demek yerinde olur.

Fususul - Hikemin fransızca tercümesini de cidden selâhiyetli bir

(1) Buradaki yuva kelimesinden maksat, yüzük taşının yuvasıdır.

zat olduğu anlaşılan Titus Burckhardt büyük bir dikkat ve ihtimam ile yapmıştır. Fransızca cümlelerin arabî asıllarına her cihetce mutabık olmalarına dikkat edildiği ve eserin büyük bir emek mahsulü olduğu da anlaşılmaktadır. Fransızca tercümenin sahibi, metnin aslına sadık kalmak için, aydınlatıcı mahiyetteki cümleleri, köşeli kerreler içine almış, mükemmel bir noktalama tekniği kullanmış ve hemen her sahifenin altına fevkalâde kıymetli haşiyeler koymuştur. Bundan başka kitabın sonuna mufassal ve öğretici bir lügatçe ilâve etmiş bulunmaktadır. Şunu da söyleyelimki N. Gençosman, türkçe haşiyelerinde nasıl Şark kültür ve tasavvufundan mülhem olmuşsa, T. Burckhardt da fransızca haşiyelerinde Hristiyan Garbin kültür ve tasavvufundan mülhem olmuştur. Her iki tercümenin mukaddimeleri de kendi zaviyelerinden büyük birer kıymet taşımaktadırlar : Türkçe tercümenin mukaddimesi bize kitabın müellifini ve eserlerini daha iyi tanıtmakta; fransızca tercümenin mukaddimesi ise, nazarımızı daha çok (fususul-hikem) ta'birinin tasavvufi ve ilmî medlulleri üzerine çekmektedir. Bu münasebetle T. Burckhardt, aynı ta'biri fransızçaya ne için "La Sagesse des Prophètes—Peygamberlerin Hikmeti" şeklinde tercüme etmiş olduğunun sebeplerini de izah etmiş bulunmaktadır.